

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

PROTOKÓŁ FAKULTATYWNY do Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych

konferencja prasowa
Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich
21 stycznia 2016 r.

Anna Błaszczak
Zespół do spraw Równego Traktowania

Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich

www.rpo.gov.pl

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Dlaczego
KONWENCJA o prawach
osób niepełnosprawnych
jest istotna?

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

- Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych jest w Polsce **powszechnie obowiązującym prawem**;
- Konwencja ma w Polsce **pierwszeństwo przed ustawami**, których nie można pogodzić z jej treścią;
- Konwencja jest **jedynym aktem prawa międzynarodowego**, który w **kompleksowy** sposób uregulował prawa osób z niepełnosprawnościami;

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

- Osoby z niepełnosprawnościami **są podmiotami wszystkich uznanych na świecie praw człowieka**, jednak dla pełnej realizacji tych praw wymagają **uwzględnienia swoich usprawiedliwionych potrzeb** - przykładowo:
 - Prawo do informacji publicznej **w formacie dostępnym** dla osób z niepełnosprawnościami,
 - Prawo do edukacji **włączającej**,
 - Prawo do zatrudnienia **na otwartym rynku pracy**.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Co wnosi
PROTOKÓŁ FAKULTATYWNY
do Konwencji o prawach
osób niepełnosprawnych ?

www.rpo.gov.pl

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

- podstawowym wyzwaniem pozostaje **zapewnienie skuteczności** postanowieniom Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych;
- zgodnie z Konwencją państwo-strona zobowiązane jest jedynie do **cyklicznego sprawozdawania postępów** w zakresie realizacji zobowiązań wynikających z tej Konwencji;
- Protokół fakultatywny przewiduje natomiast możliwość **składania skarg indywidualnych** przez osoby, które twierdzą, że są ofiarami naruszenia przez państwo-stronę postanowień Konwencji;

www.rpo.gov.pl

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

- skargi indywidualne rozpoznaje **Komitet do spraw praw osób niepełnosprawnych**;
- do chwili obecnej Komitet **rozpoznał 11 skarg**, z czego sześć uznał za uzasadnione, w dwóch nie stwierdził naruszenia postanowień Konwencji, a trzy odrzucił z przyczyn formalnych;
- do końca 2015 roku Protokół fakultatywny został ratyfikowany przez **88 państw członkowskich** Organizacji Narodów Zjednoczonych, w tym **21 państw Unii Europejskiej**.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Co to jest
KOMITET do spraw PRAW OSÓB
NIEPEŁNOSPRAWNYCH?

www.rpo.gov.pl

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

- Komitet do spraw praw osób niepełnosprawnych działa w ramach **Organizacji Narodów Zjednoczonych** i **rozpatruje skargi indywidualne** na podstawie Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych i jej Protokołu fakultatywnego;
- W skład Komitetu wchodzi **18 członków wybranych w głosowaniu** przez państwa-strony;
- Wymaganiem stawianym przed kandydatami są **wysokie kwalifikacje moralne** oraz **uznane kompetencje i doświadczenie** w dziedzinie ochrony praw osób z niepełnosprawnościami.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

- Komitet przed rozpoznaniem sprawy informuje państwo-stronę o złożonym zawiadomieniu, a **państwo ma 6 miesięcy na przedłożenie wyjaśnień** lub pisemnego oświadczenia;
- Komitet rozpoznaje tylko te sprawy, w których **skarżący wyczerpał wszystkie możliwe krajowe środki odwoławcze** i które nie były przedmiotem postępowania przed innym organem międzynarodowym;
- po uznaniu skargi za zasadną Komitet przekazuje państwu - stronie **uwagi i zalecenia** - Komitet **nie zasądza odszkodowania**;
- państwo - strona ma 6 miesięcy na poinformowanie Komitetu o **podjętych działaniach naprawczych**.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Dlaczego
PODPISANIE i RATYFIKACJA
Protokołu fakultatywnego jest
tak ważna?

www.rpo.gov.pl

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

- w Polsce żyje ponad **4,5 miliona** osób z niepełnosprawnościami;
- jedynie **trzech na dziesięciu** uczniów z niepełnosprawnościami **uczy się w szkole ogólnodostępnej**, która zapewnia edukację włączającą;
- jedynie **9,1 %** osób z niepełnosprawnościami osiąga **wykształcenie wyższe** (25,8 % osób sprawnych);
- **stopa bezrobocia** wśród osób z niepełnosprawnościami wynosi ponad **18 %**;
- ponad **70 tysięcy** osób z niepełnosprawnością jest **ubezwłasnowolnionych**;

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

- pomimo tego **bezpośrednie stosowanie przez sądy** przepisów Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych napotyka na **poważne utrudnienia**;
- przykładowo **Trybunał Konstytucyjny** rozpoznał do tej pory trzy sprawy, w których wzorcem kontroli były przepisy Konwencji, z czego dwa postępowania **umorzył**, a w jednej sprawie **uznał zgodność** przepisów ustawy z Konwencją;
- dla osoby z niepełnosprawnością może to oznaczać **brak efektywnych mechanizmów ochrony** pozwalających na dochodzenie praw przyznanych w drodze Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

- Tymczasem niektóre zalecenia Komitetu wydane w następstwie rozpoznania skargi indywidualnej **mogłyby znaleźć bezpośrednie zastosowanie do sytuacji w Polsce** - przykładowo:
- ustanowienie minimalnych standardów dostępności dla usług bankowych świadczonych przez instytucje finansowe dla osób z wadami wzroku lub innymi rodzajami niepełnosprawności (*Nyusti i Takács przeciwko Węgrom*),
 - usprawnienie nowej linii tramwajowej pod kątem potrzeb osób niewidomych - Komitet uwzględnił niski koszt inwestycji (*F. przeciwko Austrii*),
 - obowiązek zapewnienia niepełnosprawnemu więźniowi odpowiednich warunków bytowych oraz dostępu do rehabilitacji niezbędnej dla zachowania właściwej kondycji zdrowotnej (*X. przeciwko Argentynie*).

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Dziękuję za uwagę!

Anna Błaszczak
Zespół ds. Równego Traktowania

Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich
biurorzecznika@brpo.gov.pl

www.rpo.gov.pl